

SECTION: MANAGEMENT AND PUBLIC ADMINISTRATION

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Кончик Дмитро

аспірант

Кафедра менеджменту, логістики та інновацій
Харківський національний економічний університет
Імені Семена Кузнеця, Україна

Визначення привабливості підприємств є важливою проблемою, над якою працюють науковці в умовах сьогодення [1 – 4]. Але їх результати досліджень суттєво відрізняються, тому існуючі пропозиції можна об'єднати в певні основні підходи.

Для визначення інвестиційної привабливості підприємства найбільш традиційним є підхід, заснований на аналізі його фінансового стану за допомогою сукупності певних груп коефіцієнтів. Так, для визначення об'єкта оптимального вкладення інвестиційних коштів більшість науковців вважає достатнім використати такі показники: вертикальну структуру капіталу; ліквідність (ліквідність першого ступеня (абсолютну), ліквідність другого ступеня («кислотний тест») ліквідність третього ступеня (поточну); рентабельність (власного й загального капіталу).

Друга група науковців виділяє дві групи показників, на основі яких, на їх думку, потрібно оцінювати інвестиційну привабливість підприємства: це платоспроможність та фінансова стійкість. Також для оцінки інвестиційної привабливості підприємств вважається достатнім використовувати дві наступні групи показників – діяльність суб'єкта господарювання та становище підприємства на ринку акцій. Окремі дослідники вважають, що інвестиційна привабливість залежить від усіх показників, які характеризують фінансове становище підприємства та в якості основних виділяють критерії оцінки інвестиційної привабливості підприємств: ліквідність платоспроможність, оцінка прибутковості, ефективності використання активів.

Проте прихильники цих пропозицій пропонують дещо змінити традиційну сукупність показників привабливості і запроваджують кількісне визначення рентабельності підприємства, ефективності управління (прибутковості продукції), ділової активності (капіталовіддачі), ринкової (фінансової) стійкості, ліквідності активів балансу (платоспроможності). Вони доводять, що їх кількісне значення доцільно співставляти із середньогалузевими значеннями.

На думку дослідників фінансового стану показників для оцінки інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання доцільно побудувати систему показників, що складається з чотирьох груп показників: економічної

ефективності, ділової активності, фінансової стійкості і незалежності, платоспроможні Підсумковий показник оцінки пропонується базувати на порівнянні підприємств за показниками фінансового стану з кращим (еталонним) підприємством.

У більш пізніх роботах оцінку фінансового стану підприємства розглядають як його сукупність показників його ліквідності, стійкості, рентабельності і ділової активності, що характеризують фінансове становище. Останні публікації цього напрямку також пропонують здійснювати оцінку інвестиційної привабливості підприємств на основі аналізу його фінансової звітності за допомогою наступної системи коефіцієнтів оцінки: майнового стану, ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності, рентабельності, становища на ринку цінних паперів. Проаналізовані пропозиції відрізняються тільки складом певних груп фінансових коефіцієнтів, набори яких є різними і дозволяють оцінити окремі сторони інвестиційної привабливості підприємства без урахування їх взаємозв'язку. З цієї точки зору становить певний інтерес запропонований у методиці, офіційно затвердженій і рекомендованій до використання в процесі приватизації, інтегральний підхід до оцінки інвестиційної привабливо суб'єкта господарювання, який дозволяє об'єднати в єдину систему всі показники, що раніше розглядалися окремо. За методикою інтегральної оцінки привабливості підприємств і організацій виділяється шість груп показників: майнового стану, фінансової стійкості, ліквідності активів, прибутковості, ділової та ринкової активності об'єкта інвестування.

Прихильники визначення привабливості на основі фінансового стану доповнюють базову методику сукупністю інформаційно-пояснювальних блоків з організації проведення розрахунків, до складу яких запропоновано включити: підготовку інформації, визначення обмежень для показників, що використовуються, забезпечення проведення та безпосереднє здійснення експертної оцінки, визначення частки варіаційного розмаху, ранжованих значень показників, розрахунок інтегрального, який уособлює в собі значення всіх показників, задіяних в оцінці привабливості.

Таким чином, проаналізовані рекомендації можна об'єднати і віднести до першої групи підходів, які розглядають інвестиційну привабливість залежно тільки від фінансового стану суб'єкта господарювання. Такий підхід унеможливорює прийняття стратегічних інвестиційних рішень на довготерміновому проміжку часу і може бути доречним у процесі вирішення питань про доцільність інвестування тільки у короткотерміновому аспекті.

Другий існуючий підхід, який перебуває у стадії формування і становлення, не заперечуючи необхідності проведення аналізу фінансової діяльності підприємства, передбачає внесення додаткових напрямків складових та формувати комплексну систему показників для оцінки його інвестиційної привабливості.

Так, окремі автори вказують, що оцінку інвестиційної привабливості підприємства потрібно здійснювати, виходячи з аналізу структури активів, характеристики матеріальних, ресурсів частки імпортного обладнання; ступеня зносу обладнання; обладнання зі зносом; обсягу продукції, що випускається;

фінансового становища підприємства. При цьому особливу увагу пропонується приділити дослідженню організаційної структури підприємства й аналізу кадрового складу. Наведена пропозиція, безумовно заслуговує на увагу, але автори недостатньо її обґрунтовують і не доводять необхідності її використання на модельному рівні.

За дослідженням останніх пропозицій інвестиційна привабливість підприємства формується на основі показників його фінансового стану і кадрового потенціалу. Недоліком такої пропозиції є відсутність комплексного підходу, яка призводить до ігнорування майнового стану підприємства, що є базою для прийняття рішень про реальне інвестування. Також є пропозиції розглядати інвестиційний клімат на підприємстві, який вони ототожнюють з інвестиційною привабливістю, що залежить від його фінансової стійкості, організаційної структури управління, системи внутрішнього контролю, кадрового потенціалу використання обладнання, рівня диверсифікації продукції і видів діяльності. Такий підхід є однією з методик комплексного розгляду інвестиційної привабливості, але варто зазначити, що організаційні аспекти діяльності суб'єкта господарювання було б доцільніше віднести до такої його характеристики, як сприйнятливості до інвестиційних пропозицій, що узагальнює можливість підприємства гнучко реагувати на зміни зовнішнього середовища завдяки використанню адекватних йому та стратегічному набору альтернатив організаційної структури і внутрішньої організації бізнес-процесів: виробництва його підготовки, праці персоналу, процесу управління, а також економічного сприяння інноваціям і мотивації працівників. Безсумнівним досягненням робіт є запропонована послідовність етапів оцінки інвестиційної привабливості, основними з яких є: збір і обробка інформації, уточнення об'єктів дослідження, розрахунок коефіцієнтів вагомості для об'єктів і показників, розрахунок фактичних показників за об'єктами, порівняння їх значень з очікуваними. Показники вагомості в методиці запропоновано визначати на основі експертних оцінок, що може знижувати об'єктивність розрахованої оцінки привабливості. У той же час застосування згенерованої шкали інтегрального показника дозволить менеджерам та інвесторам порівнювати потенційні об'єкти вкладання за привабливістю і приймати дієві управлінські рішення.

Комплексним баченням інвестиційної привабливості підприємства характеризуються пропозиції в яких пропонується включати в процес оцінки загальну характеристику суб'єкта господарювання, характеристику технічної бази, номенклатуру продукції, що випускається; виробничу потужність; місце підприємства в галузі, на ринку, рівень його монопольності; характеристику системи управління; статутний фонд, характеристики власників, ціни на акції; структуру витрат на виробництво; обсяг прибутку та напрямки його використання; оцінку фінансового стану підприємства. Але, наголошуючи на необхідності проведення комплексного аналізу автори не дають конкретних рекомендацій щодо його здійснення, а приділяють значну увагу визначенню фінансового стану підприємства, спираючись на затверджені офіційні рекомендації. Безумовно, отримання такої повної інформації дозволить

інвестору приймати обґрунтовані управлінські рішення, але він втратить можливість згорнути її до одного або декількох інтегральних показників з метою співставлення певної кількості об'єктів.

Окремі науковці зазначають, що для оцінки інвестиційної привабливості підприємства необхідний всебічний аналіз його маркетингової, виробничої і фінансової діяльності, дослідження основних чинників, що визначають прибутковість (рентабельність) і можливості подальшого її збільшення. Також ці пропозиції розширюються щодо оцінки інвестиційної привабливості підприємства дослідженням систем і методів інвестиційного аналізу. І хоча вони все одно базуються на результатах фінансового аналізу, автори пропонують використовувати інтегральний показник та аналіз фінансових коефіцієнтів (R-аналіз).

Найбільш узагальнюючою є пропозиція, в якій вважається за необхідне в процесі оцінки інвестиційної привабливості підприємства особливу увагу приділити також аналізу життєвого циклу і фінансового стану суб'єкта господарювання, й дослідженню життєвого циклу продукції.

Тобто за другою групою підходів науковці пропонують для оцінки інвестиційної привабливості використання показників за фінансовими, матеріальними ресурсами в аспекті їх зміни за життєвими циклами підприємства та продукції.

Таким чином, можна зробити висновок, що публікації вітчизняних науковців за проблемою визначення інвестиційної привабливості підприємств можна згрупувати за двома основними підходами. Перший передбачає її визначення на основі застосування фінансових показників за різними існуючими групами, а другий – за основними видами економічних ресурсів підприємств. Безперечно, другий підхід є більш прийнятним, оскільки дозволяє отримати більші обсяги інформації про можливості підприємств як носіїв та власників економічних ресурсів. Тому автор пропонує для визначення привабливості підприємств використовувати саме другу групу підходів.

Список використаних джерел

1. Черваньов Д. М. (2003) Менеджмент інвестиційної діяльності підприємств. Знання-Прес.
2. Ястремська О.О. (2014) Визначення атрактивності туристичних компаній у міжнародному туризмі. Економічний часопис. XXI. № 11-12. С. 124 – 127.
3. Kozmenko O., Iastremska O., Poluliakhova O. (2015) Analysis of countries' investment attractiveness in the field of tourism industry. Investment Management and Financial Innovation. Volume 12. Issue 3. P. 56 – 63.
4. Побережна Н. М. (2012) Ефективність використання виробничого потенціалу: теоретичний та практичний аспекти. Маркетинг і менеджмент інновацій. № 3. С. 212–220. [Електронний ресурс]. URL : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Mimi_2012_3_23.pdf.